

SAMEN

WERKT

VERKIEZINGSPROGRAMMA

2026-2030

**GROEN
LINKS PvdA**
Oss

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	2
1. Groen en betaalbaar wonen in een bereikbaar Oss	3
Betaalbaar wonen	3
Groen wonen	4
Bereikbaar wonen	4
2. Een sterke Osse economie	6
Economie voor de samenleving	6
Duurzame agrarische sector	7
Stadscentrum en ontmoetingscentrum	7
3. Een gezonde inclusieve samenleving	9
Een inclusieve gemeente	9
Zorg en ondersteuning dichtbij	10
4. Natuur en energie	12
Natuur	12
Energie	13
Dierenwelzijn	13
5. Kunst, cultuur, sport en spelen	15
Kunst en cultuur	15
Sporten	16
Spelen	17
6. Beter bestuur	18
Een daadkrachtige democratie	18
Privacy en digitale veiligheid	18
Colofon	20

VOORWOORD

Het voorwoord van Dolf Warris volgt na vaststelling van het verkiezingsprogramma door de Algemene Ledenvergadering.

1. GROEN EN BETAALBAAR WONEN IN EEN BEREIKBAAR OSS

Betaalbaar wonen

Het hebben van een passende woning is een recht en een eerste levensbehoefte. De afgelopen jaren hebben we gezien dat een goede woning voor veel mensen onbetaalbaar en onbereikbaar is geworden. De enige weg uit deze wooncrisis is bouwen, bouwen en nog meer bouwen. Zo worden huizen weer betaalbaar en beschikbaar voor iedereen. Daarom moeten we investeren in goede huizen in mooie groene buurten.

Wat gaan we doen?

- Minimaal 80% van de woningen bouwen we onder de betaalbaarheidsgrens: het maximum bedrag dat een gezin redelijkerwijs kan betalen voor bijvoorbeeld huur of energiekosten. Dit betekent een hoger aandeel aan sociale huur en goedkope koopwoningen in onze gemeente.
- We zetten in op een doorlopend bouwprogramma in onze gehele gemeente. Dit bouwprogramma moet langdurig aansluiten bij de toekomstige vraag naar woningen. Dat betekent dat we niet tijdelijk stoppen als er minder vraag is, omdat we weten dat we later anders gaan achterlopen. Zeker voor onze kernen is het essentieel voor de leefbaarheid om een continu en gelijkmatig bouwprogramma te hebben. In één keer veel woningen erbij, om vervolgens lang niet te bouwen, geeft problemen voor het aantal kinderen op school en ledenaantallen bij verenigingen. Ook zorgen we voor voldoende zorgwoningen voor onze ouderen en hulpbehoevende inwoners en betaalbare woningen voor jongeren en starters.
- Om woningen goedkoper te maken voor starters en mensen met een laag inkomen staan we open voor erfpacht. Bij erfpacht hoeft je de grond onder de woning niet te kopen, dat scheelt kosten.
- Flexwoningen zijn een goede manier om tijdelijk snel meer woonruimten te creëren. Deze tellen we niet mee in de doelstellingen voor het aantal sociale huurwoningen dat we hebben afgesproken te gaan bouwen.
- Splitsing van bestaande huizen kan snel nieuwe woonruimten creëren. Het is belangrijk dat deze nieuwe woningen dan wel voldoen aan alle eisen voor goed wonen.
- Er komt een speciaal woonhotel voor starters en spoedzoekers zodat we snel tijdelijke woonruimte kunnen bieden als dat nodig is.
- Voor dak- en thuislozen breiden we het project Housing First uit. Daarbij zorgen we eerst dat mensen een dak boven hun hoofd hebben, voordat ze verdere begeleiding krijgen.
- Hoogbouw zien we het liefst in en rond het stadscentrum. In de wijken kan bij uitzondering een flatgebouw worden gebouwd dat meer dan 8 verdiepingen heeft. Het is belangrijk dat bewoners van hoogbouw wel toegang hebben tot een groene omgeving zoals een gemeenschappelijke tuin of een park.

- Een huis is om in te wonen en niet om geld aan te verdienen. Daarom betrekken we actief alle woningen in de strijd tegen het woningtekort. Dit doen we met zelfbewoningsplicht en antispeculatiebeding. We staan open voor een leegstandsverordening.
- We gaan zorgvuldig om met onze beperkte ruimte. Inbreiding gaat voor uitbreiding. Als we uitbreiden naar het buitengebied doen we dat aan de rand van de kernen om aan te sluiten bij voorzieningen en sociale cohesie te behouden. Vrijkomende landbouwgrond bestemmen we zo veel mogelijk voor woningbouw en natuur.
- De kosten voor het verduurzamen van sociale huurwoningen mogen niet voor de huurder zijn. Lagere energielasten na verduurzaming mogen niet doorberekend worden in een hogere huurprijs.
- Wanneer een sociale huurwoning gesloopt moet worden, streven we ernaar dat de bewoners een vergelijkbare woning tegen dezelfde prijs terugkrijgen. We zetten erop in dat de oude bewoners als eerste de keuze krijgen om terug te keren in hun wijk.

Groen wonen

Groen moet een essentieel onderdeel worden van onze wijken. Bomen en groen zorgen ervoor dat onze wijken minder heet zijn in de zomer. Bomen houden het grondwater goed vast. We beginnen hiermee bij de meest versteende wijken. Initiatieven om deze plannen te bereiken kunnen daarin op onze volle steun rekenen.

Wat gaan we doen?

- We zetten in op sterke verduurzaming van onze woningvoorraad. Dit is niet alleen belangrijk voor ons milieu maar zorgt ook voor een lagere energierekening. Dat betekent dat we energieneutraal, aardgasvrij en natuurinclusief bouwen.
- Een buurt is meer dan alleen huizen. Inwoners willen dat er ruimte is voor ontmoeting, verbinding en spel. Ook maken we ruimte voor voorzieningen zoals huisartsen, scholen en buurthuizen. Welzijnsorganisaties krijgen een centrale plek in onze buurthuizen.
- Een fijne buurt is ook een schone, veilige buurt. We pakken de overlast van hondenpoep en zwerfafval aan. Dit doen we door meer prullenbakken te plaatsen, poepzakjes bij prullenbakken aan te bieden. Op plekken waar veel overlast is wordt extra handhaving ingezet.

Bereikbaar wonen

Oss moet goed bereikbaar zijn via het spoor, fietspaden, wegen en de Maas. In de kernen zien we dat inwoners vooral afhankelijk zijn van de auto, terwijl in de stad steeds meer de fiets en het openbaar vervoer worden gebruikt. Oss wil een fijne gemeente zijn voor auto's, fietsers, voetgangers en deelnemers aan het openbaar vervoer.

Wat gaan we doen?

- Fietsen is gezond en milieuvriendelijk. Daarom willen we het veiliger en aantrekkelijker maken om te fietsen in onze gemeente. Het is belangrijk dat fietsstraten goed zijn

ingericht en dat alle kernen via een veilige (snel)fietsverbinding bereikbaar zijn. Ook zorgen we dat het aantrekkelijker wordt om op de fiets naar het stadscentrum te komen. We maken extra bewaakte fietsenstallingen zodat ook je (elektrische) fiets ook 's avonds veilig geparkeerd staat. Op overlast door fatbikes moet actief worden gehandhaafd.

- Voor alle inwoners is goed openbaar vervoer essentieel, daarom moet de buurtbus een goede keuzemogelijkheid zijn. De gemeente Oss vult aan op bestaande initiatieven. Hierbij proberen we samen te werken met bestaande (commerciële) partijen en de provincie. Mocht dit niet lukken dan is een gemeentelijk vervoersbedrijf een optie.
- Parkeervoorzieningen op strategische Park en Ride locaties voor forensen stimuleren we. Wij pleiten om parkeerplekken waar mogelijk halfverhard in te richten zodat er ruimte is voor groen en met voldoende laadpalen voor elektrische auto's.
- Mensen met een beperking zoals gebruikers van rolstoelen en scootmobielen of slechtzienden lopen te vaak letterlijk en figuurlijk tegen onnodige obstakels op. We zetten ons actief in om deze obstakels weg te nemen. De gemeente Oss moet voldoen aan minimumnormen wat betreft aantallen en toegankelijkheid van gehandicaptenparkeerplaatsen.
- De Maasveren zijn een essentieel onderdeel van de infrastructuur van onze Maasdorpen. Daarom zetten we ons (samen met andere overheden) in om de Maasveren toekomstbestendig te maken door de vloot te verduurzamen. Dit is goed voor het milieu en voorkomt geluidsoverlast.
- De treinstations in onze gemeente moeten veilig en toegankelijk zijn voor iedereen. Bij de aanpak van station Oss Centraal, Oss West en Ravenstein staat ook de toegankelijkheid voor mensen met een beperking centraal. We blijven druk uitoefenen op ProRail om de spoorbrug in Ravenstein aan te pakken.
- De haven is een belangrijke verkeersontsluiting in Oss en heeft een belangrijke plek in onze economie. De haven benutten we optimaal als deze gebruikt wordt door bedrijven die gebruik maken van transport over het water. We maken de haven duurzaam en toekomstbestendig door walstroom aan te bieden waardoor dieselgeneratoren overbodig worden. Ook een goede spoorontsluiting is essentieel om vervoer over de weg terug te dringen.

2. EEN STERKE OSSE ECONOMIE

Economie voor de samenleving

GroenLinks-PvdA ziet de Osse economie niet alleen als een verdienmodel voor ondernemers. De enige bestaansreden die bedrijven hebben is het creëren van werkgelegenheid en het creëren van producten en diensten. Het wordt tijd dat bedrijven voor de samenleving gaan werken in plaats van de samenleving voor de bedrijven.

Wat gaan we doen?

- We maken op onze schaarse bedrijfsgrond alleen nog maar ruimte voor bedrijven die iets toevoegen aan een duurzame Osse economie. Bedrijven die echte werkgelegenheid voor de Osse werknemer creëren zijn welkom, evenals bedrijven die producten of diensten leveren die aansluiten bij de behoeften van de Osse consument. We zijn tegen distributiecentra die nauwelijks werkplekken creëren.
- Groen en groei versterken elkaar. We moeten af van het idee dat hiertussen een tegenstelling bestaat. De nu duurzame bedrijven zijn in de toekomst de economische leiders van Nederland en de rest van de wereld. We helpen bedrijven bij hun eigen verduurzaming, bijvoorbeeld op het gebied van energie en warmte. Daarnaast denken we actief mee hoe hun producten aan kunnen sluiten op de nieuwe duurzame toekomst.
- We willen de Osse bedrijventerreinen groener maken, dat betekent onder andere meer bomen, ruimte voor lunchwandelingen en ruimte voor recreatie. Een voorbeeld hiervan is Moleneind. We streven ernaar om in 2040 al onze bedrijventerreinen groen en duurzaam ingericht te hebben.
- De gemeente Oss neemt een leiderschapsrol in voor goed werkgeverschap. We behandelen mensen die voor ons werken goed en betalen ze ook goed. Uitbestedingscontracten met bedrijven en organisaties die zich niet houden aan het minimumloon en de geldende CAO worden beëindigd. Werknemersbeleid wordt daarnaast een beoordelingscriterium in iedere aanbesteding, tender of prijsvraag die de gemeente Oss doet.
- Onderwijs en de arbeidsmarkt gaan hand in hand. We moeten actief de afstemming blijven stimuleren tussen de onderwijsinstellingen in onze gemeente, zowel in het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs en beroepsopleidingen. Dit overleg gaat op basis van gelijkwaardigheid, waarin ieder hun verantwoordelijkheid pakt. Als bedrijven bijvoorbeeld meer technisch personeel zoeken, dan zullen ze hier ook voldoende stageplaatsen tegenover moeten zetten. Daarnaast moet er altijd ruimte worden geboden voor mensen die willen omscholen.
- Toegang tot de arbeidsmarkt is niet voor iedereen vanzelfsprekend. We ondersteunen actief het (her)intreden tot de arbeidsmarkt voor mensen die hiertoe een afstand hebben. Werk en inkomen zijn een recht voor iedereen. Daarbij werken we samen met organisaties zoals de IBN.

- De gemeente Oss gaat handhaven en hard optreden tegen bedrijven die (buitenlandse) werknemers uitbuiten. Een werkgever is geen huisbaas en heeft verplichtingen tegenover arbeidsmigranten.

Duurzame agrarische sector

Met onze geschiedenis van innovatie wordt Oss koploper in biologische en duurzame landbouw. De huidige problemen in de agrarische sector zijn groot en vragen om stevige oplossingen. Daarom ondersteunen we boeren actief met advies, subsidies en innovatiemogelijkheden om natuurinclusief en biologisch te werken. Dit betekent minder vee, geen gif of kunstmest, maar wél gezonde bodems, schoon water, rijke biodiversiteit en eerlijke verdienmodellen. Daarmee krijgt ook de natuur een enorme boost.

Wat gaan we doen?

- Ook in onze agrarische sector is het belangrijk dat we inspelen op de vraag en wensen van inwoners. De vraag naar huizen is op dit moment enorm. Boeren kunnen een sleutelrol spelen in het oplossen van de wooncrisis. We dagen boeren daarom uit om biobased bouwmaterialen te verbouwen zoals miscanthus. Het winnen van bouwmaterialen (zoals zand) in Oss kan alleen als we daarna ook een kwaliteitsverbetering maken voor de natuur in het wingebied. Zo lossen we de woningnood en de klimaatcrisis gezamenlijk op.
- We beschermen onze inwoners tegen landbouwgif. We stellen bufferzones in rond woningen, scholen en natuurgebieden waar geen pesticiden mogen worden gebruikt, en verbieden teelten die veel pesticiden vragen.
- Als gemeente geven we zelf het goede voorbeeld. We stellen duidelijke regels over natuurvriendelijk beheer op onze pachtgronden en gunnen deze aan de ondernemer met de kleinste ecologische voetafdruk.
- We blijven ons verzetten tegen de komst van een mestfabriek en pakken het probleem bij de bron aan: er zijn te veel dieren in de agrarische sector. De race om steeds meer dieren te houden voor een steeds lagere winst is schadelijk voor ons milieu en voor onze boeren. We trekken daarom samen met boeren op om het aantal dieren te verminderen en te werken aan nieuwe duurzame eerlijke verdienmodellen.
- We willen in het landbouwgebied van de Osse polders een aaneengesloten Groenblauw Netwerk van bloemrijke akker- en weideranden, sloten en bermen. Daarin kan een veel grotere diversiteit van planten en dieren leven dan er nu in de polders zijn.

Stadscentrum en ontmoetingscentrum

Ons stadscentrum is niet alleen het winkelcentrum van Oss. Het is een ontmoetingsplek geworden waar je naast winkelen ook met vrienden afsprekt. Voor mensen die in het centrum wonen is het hun wijk en hun buitenruimte. Ook wanneer je geen geld wilt of kunt uitgeven, moet het centrum een fijne plek zijn om te wonen, werken, elkaar te ontmoeten en doorheen te wandelen.

Wat gaan we doen?

- Ons stadscentrum is niet alleen een plek voor commerciële winkels en horeca. Het is belangrijk dat de winkels die in ons centrum zitten ook een maatschappelijke functie vervullen. Denk aan de fietsenmaker, de schoenmaker maar ook aan de bibliotheek.
- Het is belangrijk dat er in ons stadscentrum genoeg bankjes zijn waar je elkaar kan ontmoeten en voldoende prullenbakken om je afval in weg te gooien. Zo houden we ons centrum een schone en fijne plek.
- We vergroenen het stadscentrum om het in de zomer koel en de herfst droog te houden. Wanneer het toch heet blijft in de stad, zoeken we naar mogelijkheden om verkoeling in de vorm van water naar het centrum te brengen. Ook een nieuw stadspark kan hieraan bijdragen.
- In ons stadscentrum is iedereen welkom. We houden rekening met elkaar bij de inrichting zodat mensen die slechtziend zijn of een lichamelijke beperking hebben zich makkelijk kunnen verplaatsen. Ondernemers geven we advies bij het inrichten van hun winkel of restaurant zodat ook hun onderneming toegankelijk is voor iedereen. Ook zorgen we voor voldoende openbare toiletten in het centrum.
- Ons stadscentrum bruist. Of het nu de weekmarkt is, carnaval of de Osse kermis. We blijven dit volop mogelijk maken op de plekken die daar het meest geschikt voor zijn. We zoeken daarbij een balans tussen de wensen van centrumbewoners, centrumondernemers en organisatie van evenementen.

3. EEN GEZONDE INCLUSIEVE SAMENLEVING

Een inclusieve gemeente

In Oss laten we niemand achter: iedereen telt mee en krijgt eerlijke kansen. Of je nu jong of oud bent, studeert, werkt of zorg nodig hebt – de gemeente staat naast je. Gelijkwaardig mee kunnen doen in de samenleving, ongeacht iemands handicap of achtergrond, is geen gunst, maar een mensenrecht. We investeren in goed onderwijs, kansen voor jongeren, een sterke sociale basis en toegankelijke zorg. We zetten volop in op preventie, samenwerking en vertrouwen in plaats van bureaucratie en marktdenken. We maken serieus werk van kansen voor jongeren: gelijke mogelijkheden op school, in werk en in vrije tijd. Jongeren krijgen ruimte om hun talenten te ontwikkelen, met steun bij onderwijs, werk, schulden en mentale gezondheid. Oss moet een gemeente zijn waar je veilig opgroeit, gezond leeft en vrij jezelf kunt zijn.

Wat gaan we doen?

- Een inclusieve gemeente is een gemeente waar niemand buitenspel staat. We zetten in op een actief beleid voor een inclusieve gemeente waarin iedereen (o.a. mensen met een handicap, mensen uit de lhbtq+ gemeenschap, mensen met een migratieachtergrond) zich welkom, veilig en gezien voelt. - Discriminatie en uitsluiting horen daar niet in thuis en worden actief bestreden.
- Alle kinderen, ongeacht hun achtergrond of inkomen van hun ouders, moeten gelijke kansen krijgen om zich te ontwikkelen. Voor wie niet de financiële middelen heeft om dit zelf te betalen, zorgen we voor gratis laptops, schoolspullen en huiswerkbegeleiding.
- Gelijke kansen in het onderwijs zijn belangrijk, maar het is net zo belangrijk dat kinderen en jongeren ook buiten de schoolmuren de kans krijgen om hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Door toegang te bieden tot inspirerende buitenschoolse activiteiten en weekendscholen, creëren we mogelijkheden voor persoonlijke groei en versterken we de maatschappelijke betrokkenheid van kinderen en jongeren.
- Stagediscriminatie en onterecht lage vergoedingen zorgen voor ongelijkheid. Door dit aan te pakken, zorgen we voor eerlijke kansen en waardering voor de inzet van stagiairs. We zorgen dat er een veilige leer- en werkomgeving is en ondersteunen studenten wanneer deze ontbreekt.
- We zien dat het schuldopkoop- en schuldhulptraject voor jongeren werkt. Veel jongeren krijgen weer financieel overzicht en perspectief. Daarom willen we dit beleid uitbreiden naar alle leeftijdsgroepen. Zo kunnen ook anderen snel schuldenvrij worden en met een schone lei beginnen.
- Bibliotheken bieden een belangrijke basis voor gelijke kansen. Ze helpen mensen bij taal, digitale vaardigheden en ontwikkeling, en bieden bovendien een veilige plek waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten. We investeren extra in onze bibliotheken en

versterken daarmee zowel persoonlijke groei als de sociale samenhang in de gemeenschap.

- We zorgen ervoor dat iedereen, ongeacht inkomen, kan meedoen aan het sociale en culturele leven in onze gemeente. We voeren een Osspas in die korting of gratis toegang geeft tot de Osse cultuur, sport, winkels en instellingen, maar ook bijvoorbeeld schoolspullen en de milieustraat. Mensen met een laag inkomen krijgen meer korting.
- Crisisopvang zoals het Verdihuis moet ook in de toekomst een plek zijn waar mensen in nood terecht kunnen. Mensen moeten ergens de kans krijgen om mee te kunnen doen in de Osse samenleving.
- Voor een rechtvaardige en humane samenleving is het belangrijk solidair te zijn met mensen in nood. We blijven gastvrij voor mensen die vluchten vanwege oorlog of vervolging vanuit medemenselijkheid en het universele recht op bescherming.

Zorg en ondersteuning dichtbij

In Oss laten we niemand verdwalen in regels of loketten: zorg en ondersteuning zijn er voor iedereen die dat nodig heeft. We werken vanuit vertrouwen en zoeken samen met inwoners oplossingen, niet vanuit wantrouwen of papierwerk. Zorg moet dichtbij zijn – in de wijk, op school, in het buurthuis – en voor iedereen toegankelijk, jong én oud. Preventie staat voorop: door problemen vroeg te signaleren en gezond leven te stimuleren, houden we zorg betaalbaar. We zetten in op samenwerking in plaats van marktwerking, en kiezen voor organisaties zonder winstoogmerk. We ondersteunen mantelzorgers en maken ruimte voor nieuwe woon- en zorgvormen. Oss wordt een gemeente waar je veilig opgroeit, gezond leeft en waar iedereen een thuis heeft.

Wat gaan we doen?

- Hulp hoort makkelijk bereikbaar te zijn, ook voor mensen die het moeilijk vinden om er zelf om te vragen. Daarom zorgen we voor actieve, laagdrempelige ondersteuning: de gemeente benadert zelf inwoners, fysiek en digitaal.
- Als je zorg of hulp nodig hebt, is het belangrijk dat dit laagdrempelig en dichtbij huis te vinden is. Daarom zetten we in op multidisciplinaire teams in de wijk die hulp bieden bij jeugdzorg, schulden en praktische voorzieningen.
- Menstruatie Armoede is de beperkte toegang tot menstruatieproducten en sanitaire voorzieningen door geldgebrek. Dit kan grote gevolgen hebben, zoals het moeten thuisblijven van school of werk. Door menstruatieproducten gratis beschikbaar te stellen op scholen en in buurthuizen, worden financiële drempels weggenomen.
- In de zorg hoort de menselijke maat altijd voorop te staan. Artificial intelligence (AI) kan zorgmedewerkers ontlasten, maar dat mag niet ten koste gaan van de essentie van zorg – empathie en menselijk contact.
- Jeugdzorg en WMO moeten aansluiten bij wat mensen echt nodig hebben. Daarom moet de hulpvraag centraal staan en is het belangrijk dat professionals de ruimte krijgen om maatwerk te bieden. Door buiten de kaders en hokjes te denken wordt de zorg beter afgestemd op de situatie van ieder individu.

- We verminderen de bureaucratie in de jeugdzorg, zodat de hulpverleners hun tijd echt kunnen besteden aan kinderen en jongeren in plaats van aan papierwerk. Dit maakt de jeugdzorg menselijker en effectiever
- We willen stoppen met gesloten jeugdzorg en toewerken naar meer kleinschalige, open en thuisgerichte jeugdhulp. Het is voor kinderen en jongeren het beste om in hun eigen gezin en hun eigen omgeving op te groeien. Als dat door omstandigheden niet mogelijk is, dan zorgen we voor een vertrouwde, veilige omgeving dicht bij huis met persoonlijke aandacht.
- Mantelzorgers – óók jonge mantelzorgers – dragen een grote en vaak langdurige last. Door ondersteuning op maat, meerjarige indicaties en aandacht voor welzijn en persoonlijke ontwikkeling proberen we overbelasting zoveel als mogelijk te voorkomen.
- Het is belangrijk dat geestelijke gezondheidszorg snel en dichtbij is. Daarom zetten we in op kleinschalige zorg en een psycholance bij verward gedrag. Kleinschalige zorg biedt persoonlijke aandacht en betere begeleiding. Met een psycholance (een in psychische zorg gespecialiseerde prikkelarme ambulance) willen we ook in acute situaties humaan vervoer en directe zorg kunnen organiseren voor mensen met verward gedrag. Zo voorkomen we escalatie en verbeteren we de zorg voor inwoners en de veiligheid in onze gemeente.
- Preventie staat voorop, zodat mensen gezond blijven en risico's voorkomen kunnen worden. Dit doen we door te zorgen voor een veilige, gezonde omgeving en veilige testplekken voor drugs bij onder andere festivals en evenementen.
- We geloven in de nieuwe manier waarop de zorg is geregeld in de Proeftuin Ruwaard en Ussen (een samenwerkingsverband tussen diverse organisaties in zorg, welzijn en wonen). Het is belangrijk om mensen in hun eigen kracht te steunen, het sociale netwerk beter te benutten en waar nodig professioneel te ondersteunen.
- Geweld tegen vrouwen moet actief en preventief worden aangepakt. Een gemeentelijke femicide-casusregisseur zorgt ervoor dat vrouwen beter beschermd worden en dat politie, zorg en andere instanties goed samenwerken. Zodat vrouwen in een dreigende situatie sneller de hulp krijgen die ze nodig hebben.

4. NATUUR EN ENERGIE

Natuur

De mens is zichzelf steeds meer los gaan zien van de natuur, terwijl wij onderdeel zijn van het ecosysteem. De druk op onze aarde is groot. Er is veel schade toegebracht aan de natuur en aan elkaar. Financieel gewin en economische groei zijn te lang te belangrijk geweest, met een klimaatcrisis tot gevolg. We kiezen daarom voor een vitaal donkergroen Oss waar mens en natuur weer in balans samenleven. Het is goed voor ons om in de natuur te zijn. Het is daarom van groot belang dat we onze natuur veel meer gaan koesteren en versterken. Niet alleen voor onze inwoners maar ook voor de dieren en planten zélf.

Wat gaan we doen?

- We verstevigen onze natuurgebieden zoals Herperduin, het Bos van Oss, de Lithse Ham en de Hemelrijkse Waard. We herstellen heggen, beken en houtwallen en brengen biodiversiteit terug met bloemenranden en voedselbossen. Zo maken we een ecologische verbinding tussen al onze natuurgebieden met een groen (natuur) en blauw (water) netwerk in Oss en brengen we de natuur meer in balans.
- Wijken en kernen vergroenen we ecologisch, samen met partners als Stadse Boeren, IVN en Landschapsbeheer Oss. De 3-30-300 wordt de norm. Dit houdt in dat je vanuit je raam thuis of op werk minstens 3 volwassen bomen ziet, de buitenlucht met minstens 30 procent is bedekt met een bladerdak en er binnen 300 meter van huis of werk een park of plantsoen aanwezig is. Met volkstuinen, tiny forests, speelgroen en bewonersinitiatieven maken we het voor iedereen mogelijk om dichtbij de natuur leven.
- Onze hele openbare ruimte, dus parken, bermen en sloten, wordt ecologisch beheerd om zo de biodiversiteit te vergroten. Dit betekent onder andere dat we gras minder gaan maaien.
- We stimuleren groene bewonersinitiatieven zoals Noorderpark, stadslandbouw (met Stadse Boeren), Hof van Oss en Tiny Forests. Daarbij hoort ook de aanleg van een nieuw herinneringsbos door landschapsbeheer Oss.
- We versterken de natuurlijke overgang tussen bebouwde kom en buitengebied. We dringen erop aan om de Maas ecologisch te verbinden met het achterland en willen meer natuur in de uiterwaarden.
- We zetten ons in om de verdroging van Herperduin op te lossen. Herperduin is een belangrijk onderdeel van de Maashorst en we werken er samen met onze buurgemeenten aan om hier een groot en robuust aaneengesloten natuurgebied van te maken.
- We beschermen mens en dier tegen overlast en luchtvervuiling van vuurwerk, door strenge handhaving en alternatieven zoals centrale lichtshows.

Energie

Energie is een eerste levensbehoefte en geen verdienmodel. We geloven in een energiesysteem dat geen verdere schade toebrengt aan de natuur, ons niet afhankelijk maakt van corrupte buitenlandse regimes en betaalbaar is voor iedereen. Daarom versnellen we de energietransitie met een mix van duurzame energiebronnen zoals zon, water, wind en geothermische energie en zonder kerncentrales.

Wat gaan we doen?

- In 2050 is Oss energieneutraal. Dat betekent dat we energie besparen door goede isolatie van woningen en gebouwen en we alleen nog energie en warmte gebruiken die we lokaal opwekken. We gaan daarom nu al in gesprek over hoe we de energiebehoefte van de toekomst duurzaam gaan invullen.
- We kiezen voor lokaal eigenaarschap van energie en publieke warmtenetten zodat niemand energiearmoede hoeft te lijden. Ook heeft iedereen zeggenschap en een gedeeld gezamenlijk belang. Burgerinitiatieven voor lokale energieprojecten blijven we daarom ondersteunen en mogelijk maken. Hierdoor staan we in de energietransitie niet langer tegenover elkaar maar naast elkaar.
- We gaan onze ruimte slimmer benutten door dubbelgebruik van grond. Dit betekent bijvoorbeeld dat we parkeerplaatsen overdekken met zonnepanelen maar ook het telen van gewassen onder zonnenvelden mogelijk maken. Zo integreren we slimme energieoplossingen in onze openbare ruimte en leefomgeving.
- In de Duurzame Polder onderzoeken we hoe we de natuurwaarden in het gebied kunnen behouden en verstevigen en hebben hierbij extra aandacht voor de weidevogels. Door dit te koppelen aan het dijkverbeteringsproject tussen Lith en Bokhoven kunnen we de energietransitie, waterveiligheid en natuurversterking samen aanpakken.

Dierenwelzijn

Dieren zijn een belangrijk deel van ons ecosysteem. Tot nu toe is er te weinig rekening gehouden met de belangen en het welzijn van dieren bij besluitvorming. De komende raadsperiode vinden wij het belangrijk dat een wethouder zich actief gaat bezighouden met dierenwelzijn. Ook realiseren we een adviesraad die, net zoals de adviesraad sociaal domein, ongevraagd advies kan geven op plannen en initiatieven van de gemeente vanuit het belang van de natuur. Op die manier laten we de stem van de natuur klinken in onze gemeente.

Wat gaan we doen?

- We houden rekening met dieren door natuurinclusief te bouwen. Dit betekent niet alleen een groene omgeving maar ook nest- en vleermuiskastjes die we integreren in nieuw te bouwen huizen of gebouwen. We houden rekening met het broedseizoen tijdens het maaien van de waterkant en waarschuwen verkeer voor overstekende padden tijdens de paddentrek.
- In de openbare ruimte maken we plekken voor onze huisdieren en wilde dieren. We zorgen dat er voldoende schuilplekken zijn voor dieren om te schuilen bij noodweer of

ziekte. Voor onze huisdieren creëren we losloopgebieden zodat ook zij vrij kunnen rondrennen zonder een gevaar te zijn voor andere dieren.

- Dieren zijn er niet voor ons vermaak. Het gebruik van dieren tijdens evenementen, roofvogelshows, levende kerststallen of dierenmarkten staan we niet toe. Het welzijn, de gezondheid en de lichamelijke integriteit van dieren gaat altijd voor het vermaak van mensen.
- In de lokale farmaceutische industrie worden dieren gefokt, opzettelijk ziek gemaakt, en na de dierproeven afgemaakt. We zorgen ervoor dat Oss een prominente rol pakt binnen het Rijksprogramma Transitie Dierproefvrije Innovatie om samen met bedrijven alternatieven te ontwikkelen voor dierproeven.

5. KUNST, CULTUUR, SPORT EN SPELEN

Kunst en cultuur

Tegenwoordig zitten we veel voor een scherm. Ons leven speelt zich af in de digitale omgeving. Of het nu gaat om werk, social media of ontspannen een film of serie kijken. Eenzaamheid ligt op de loer, het individu staat steeds meer centraal en we hebben minder begrip voor elkaar. Kunst en cultuur zijn de smeerolie van de samenleving. Dankzij kunst leer je om anders naar de wereld om je heen te kijken. Je leert anderen kennen door verschillen te overbruggen. GroenLinks-PvdA zet zich in voor een sterke en toegankelijke sector waarbij iedereen op een laagdrempelige manier kennis kan maken en mee kan doen.

Wat gaan we doen?

- We integreren creatieve broedplaatsen in onze stedelijke ontwikkeling. Voor elke 1000 nieuwbouwwoningen komt er minimaal 100 vierkante meter beschikbaar voor creatieve werkplekken. Zo bieden we ruimte aan de makers in onze gemeente en geven we ze een prominente en permanente plek in onze samenleving.
- We omarmen de rafelrandjes van onze stad. Oss is een stad met een ruwe bolster en daarmee een plek waar urban culture goed gedijt. We maken hier ruimte voor door de aanleg van verschillende Urban sports parken en pumptracks in onze gemeente. In de openbare ruimte kiezen we bankjes en prullenbakken die tegen een stootje kunnen en geschikt zijn als grindrail. Blinde muren stellen we beschikbaar voor muurschilderingen en graffiti-kunst en we maken ontmoetingsplaatsen waar jongeren rap, hiphop en R&B battles kunnen houden. Zo wordt Oss een speeltuin voor de urban sporter.
- We hebben in Oss een breed aanbod aan culturele instellingen en partners. Zij zijn de basis waarop nieuw talent zich kan ontwikkelen, amateurs hun hobby uitvoeren en jongeren de eerste stappen zetten richting het professionele werkveld. Daarom is het belangrijk dat we deze brede basis van Theater de Lievekamp, centrum voor de kunsten Muzelinck, museum Jan Cunen, cultuurpodium Groene Engel, het Stadsarchief en de bibliotheken verstevigen.
- Cultuur voelt voor veel inwoners elitair en ver weg. De kloof wordt alleen maar groter wanneer de toegangsprijzen voor culturele activiteiten stijgen. Met de eerder genoemde OssPas houden we de ticketprijzen laag en toegankelijk voor mensen die hun geld hard nodig hebben voor andere basisbehoefte en zorgen we dat ook zij hun hobby's kunnen blijven uitvoeren en af en toe een avondje uit kunnen betalen.
- Naast de financiële drempel moeten kunst, cultuur en sport laagdrempelig te beleven zijn. In de openbare ruimte moet je erdoor verrast kunnen worden. Festivals als Fantastival, Urban Ox Fest maar ook de programmalijn Theater van de Stad spelen hier een belangrijke rol in. Deze initiatieven van culturele instellingen en onze eigen inwoners moedigen wij aan en dragen we als gemeente aan bij.
- Of het nu de lokale toneelverenigingen, muziekverenigingen, de lokale harmonie, de carnavalsvereniging, het gilde, Poëzie Podium Oss, De Osse Cultuurmakers, de kunst- en cultuurmakers van Chaoss of galerie K26 is, allemaal spelen zij een belangrijke rol in

onze Osse culturele infrastructuur. De komende jaren zorgen we dat zij voldoende geld hebben om hun activiteiten door te zetten en uit te breiden. Oss is een grote gemeente en moet ook op die manier investeren in onze culturele en creatieve verenigingen.

- Soms wordt werk onterecht als hobby gezien. Omdat je werkt in de creatieve sector, of omdat je eigen vrijwillige initiatief zo groot groeit dat er veel tijd in gaat zitten. Door deze initiatieven te blijven ondersteunen geven we de kans om door te groeien naar een professionele organisatie met betaalde krachten.

Sporten

Sporten is niet alleen gezond, het brengt mensen bij elkaar, versterkt verenigingen en maakt onze openbare ruimtes levendig en toegankelijk. Geld mag nooit een belemmering zijn om mee te doen, en ook mensen met een lichamelijke beperking of ouderen moeten de mogelijkheid hebben om te bewegen.

Wat gaan we doen?

- We werken verder aan het creëren van open sportparken in Oss. Op die manier kunnen de faciliteiten op het sportpark door veel meer inwoners gebruikt worden. Denk aan een kaartclub die in de kantine een plek kan krijgen, de wijkraad die in de kamer van de directie kan vergaderen en het gebruik van velden voor meerdere sporten zoals dat in gymzalen al gebruikelijk is. Wanneer verenigingen hun sportvelden niet gebruiken, moeten kinderen uit de buurt er kunnen spelen. Met deze manier van samenwerken houden we verenigingen vitaal, hobby's voor iedereen betaalbaar en ontmoet je mensen met wie je anders nooit in contact was gekomen.
- Ook zonder duur abonnement moet je kunnen bewegen. Door beweegtoestellen in de openbare ruimte te zetten, maken we sporten voor iedereen toegankelijk. Bij het selecteren van de toestellen houden we ook rekening met de mogelijkheden voor mensen met een lichamelijke beperking en de beweegmogelijkheden voor ouderen.
- Sporten moet voor iedereen leuk zijn. Vaak gaat dat goed. Maar soms gebeuren er vervelende dingen. Schelden langs de lijn, een nare opmerking van een trainer of coach, het pesten en uitsluiten van teamgenoten. Wanneer dit grotere vormen aanneemt en structureel van aard is, noemen we dat grensoverschrijdend gedrag. Het is belangrijk dat iedereen weet waar je dit kan melden. We helpen verenigingen om een vertrouwenscontactpersoon op te leiden en leggen uit hoe deze laagdrempelig in contact met leden kan blijven. Zo kan asociaal gedrag snel aangepakt worden en kan iedereen veilig sporten.
- Sporten moet voor iedereen mogelijk zijn. Ook wanneer je een fysieke of verstandelijke beperking hebt, moet je deel kunnen nemen aan de sport of activiteit die je leuk vindt. Het Sport Expertise Centrum speelt hier een belangrijke en verbindende rol in. Zij zijn degene bij wie je je kan melden en die je doorverwijzen naar een passende club. Ook zijn zij het aanspreekpunt voor verenigingen wanneer zij handvatten nodig hebben om hun voorzieningen en activiteiten toegankelijk te maken voor iedereen.
- We creëren een stadspark waar ontmoeten en sporten hand in hand gaan. Waar je een rondje kan hardlopen, skeeleren, of fietsen. Waar voldoende schaduw is om op een

kleedje te picknicken en je kan recreëren bij een vijver. Ook wanneer het park doorkruist wordt door een (auto)weg krijg je als fietser, voetganger, sporter of recreant voorrang. Zo staat niets een veilige sport- en ontmoetervaring in de weg.

Spelen

(Buiten)spelen is essentieel voor de ontwikkeling en het plezier van kinderen. Spelen in de natuur biedt vrijheid, frisse lucht en ruimte om te ontdekken, ongeacht het seizoen of het weer. Iedereen moet mee kunnen doen: speelplekken zijn daarom toegankelijk voor kinderen met een lichamelijke beperking en zijn aanwezig in elke wijk, stad en kern.

Wat gaan we doen?

- Spelen in de natuur is het fijnste wat er is. Door bomen, bosjes en struiken is het koel en beschermt in de zomer. In de herfst loopt het water gemakkelijk weg. Door speeltoestellen te maken van natuurlijke materialen wordt een glijbaan of klimrek niet heet in de zomer. Zo heb je het hele jaar door een fijne speelervaring.
- Ook wanneer je een lichamelijke beperking hebt moet je met vrienden buiten kunnen spelen. We zorgen ervoor dat in elke wijk, stad en kern een speelplek is die voor elk kind toegankelijk en leuk is.
- Buitenspelen is leuk. Met speelgoed wordt het nog leuker. De Buzz van Ons Welzijn rijdt al door onze gemeente en zorgt ervoor dat een middag per week buitenspeelgoed beschikbaar is voor de hele straat of buurt. We moedigen wijkraden aan dit initiatief te omarmen en dagen ouders uit om met hun kinderen samen te spelen en te zorgen voor het speelgoed in De Buzz. Als gemeente zorgen we dat er genoeg geld is om meer Buzz-en in onze gemeente te laten rijden.
- Buitenspelen moet je blijven uitdagen. Als je steeds naar dezelfde speeltuin gaat, begint dit te vervelen. Door gebruik te maken van modulaire speeltuinen, kunnen we ieder jaar de speeltuin net iets anders inrichten. We zorgen voor een variatie aan speeltoestellen en de speeltoestellen kunnen meegroeien met de kinderen in de wijk. Zo blijft buiten spelen op elke leeftijd leuk en wordt de speeltuin in jouw buurt nooit saai.

6. BETER BESTUUR

Een daadkrachtige democratie

Democratie is een groot goed waar we met z'n allen aan moeten blijven werken. We leven in een tijd waarin veel mensen hun vertrouwen in politiek en bestuur zijn verloren. Polariserende speelt mensen tegen elkaar uit, terwijl we juist kritisch met elkaar in gesprek moeten blijven om onze samenleving en ook onze democratie gezond te houden. Daarom staan we voor een bestuur dat openstaat, luistert en samenwerkt met de samenleving. Oss verdient een democratie die stevig staat en inwoners echt betreft bij de keuzes die hen raken.

Wat gaan we doen?

- Wij geloven dat politiek begint bij vertrouwen in de samenleving. Inwoners, raadsleden en maatschappelijke organisaties werken vanuit de wens om Oss beter te maken. Wantrouwen en verdachtmakingen ondermijnen de democratie en passen niet bij onze bestuursstijl.
- Een gezonde democratie kan niet bestaan zonder kritische en onafhankelijke media. Daarom steunen wij lokale omroepen zoals Maasland FM en DTV waar nodig, zonder ons te bemoeien met de inhoud.
- Het recht op demonstratie is absoluut en wordt in Oss onvoorwaardelijk beschermd. De gemeente heeft de plicht een veilige omgeving te waarborgen en hard op te treden tegen verstoringen. Vrijheid van meningsuiting staat voor ons centraal.
- Wij willen dat inwoners een stevige stem krijgen in het beleid. Dat doen we door burgerberaden op te zetten en wijk- en dorpsraden structureel te versterken. Wijk- en dorpsraden worden adviesorganen van de gemeenteraad, niet van het college van burgemeester en wethouders. Zij krijgen structurele ondersteuning en worden apolitiek gehouden, zodat iedereen gehoord wordt en niet enkel de luidste stemmen. Bij ruimtelijke plannen en lokale initiatieven wordt hun advies standaard gevraagd.
- De jongerenraad en het jeugdcollege worden versterkt en krijgen, net als wijk- en dorpsraden, een officiële rol als adviesorgaan van de gemeenteraad. Bij beleid dat jongeren raakt, wordt hun advies standaard ingewonnen. Zo geven we jongeren een echte stem in de toekomst van Oss.
- De gemeente neemt een stimulerende en faciliterende rol richting initiatieven van inwoners. We gaan uit van vertrouwen en ondersteunen plannen waar mogelijk.
- We zijn er trots op dat Oss een Global Goals, Fairtrade en Regenbooggemeente is. Dit laat zien dat we als Oss een duurzame en inclusieve gemeente zijn. Met oog voor elkaar en het milieu.

Privacy en digitale veiligheid

Privacy is een grondrecht en een essentieel onderdeel van een gezonde democratie in Oss. Inwoners moeten erop kunnen vertrouwen dat de gemeente zorgvuldig met hun gegevens omgaat. Wij willen dat digitalisering en innovatie altijd hand in hand gaan met bescherming van

de persoonlijke levenssfeer. Toezicht en handhaving zijn soms nodig, maar nooit vanuit wantrouwen. Symboolmaatregelen die de privacy van inwoners schaden zonder echte meerwaarde, wijzen we af. Oss moet een gemeente zijn waar vertrouwen boven wantrouwen staat, ook online. Zo beschermen we de vrijheid en waardigheid van iedere inwoner.

Wat gaan we doen?

- Wij erkennen privacy als een fundamenteel recht dat nooit lichtvaardig mag worden ingeperkt. De gemeente Oss beschermt de persoonlijke levenssfeer van inwoners als basis van vertrouwen.
- De gemeente verzamelt alleen gegevens die strikt noodzakelijk zijn. Transparantie over welke gegevens worden gebruikt en waarom, is hierbij het uitgangspunt.
- Controlemechanismen zoals cameratoezicht worden beperkt tot wat echt nodig is. Wij verzetten ons tegen onnodige monitoring of symboolmaatregelen die de privacy van inwoners aantasten. We willen dat de gemeenteraad kaders gaat stellen voor dataverzameling en uitwisseling, privacy en informatiebeveiliging en dat deze kaders ook gelden voor gemeenschappelijke regelingen, maatschappelijke organisaties en regionale partners waar de gemeente mee samenwerkt.
- Inwoners moeten zich zonder angst voor registratie of repercussies kunnen uitspreken, zowel online als offline. Vrijheid van meningsuiting en privacy versterken elkaar.
- Digitale veiligheid is tegenwoordig net zo belangrijk als veiligheid op straat. Waar we vroeger vooral dachten aan een slot op de deur of straatverlichting, moeten we nu ook zorgen dat inwoners, bedrijven en organisaties digitaal beschermd zijn. Criminelen gebruiken steeds vaker digitale middelen om mensen te misleiden of schade toe te brengen. Daarom investeren we in digitale weerbaarheid, ook voor onze inwoners en verenigingen.

COLOFON

Volgt na vaststelling van het verkiezingsprogramma door de Algemene Ledenvergadering.